

KİTAPLARDAN HABER

FRANZ ALTHEIM, *Geschichte der Hunnen*, Dritter Band: Kampf der Religionen – in Zusammenarbeit mit Ruth Stiehl, mit Beiträgen von Konstantin G. Ceretelli, Norbert Reiter, Erika Trautmann-Nehring und Walter Wüst – Walter de Gruyter und Co, Berlin 1961. VIII + 322 s.

Tanınmış bilgin Franz Altheim'in bu eserinin şimdiye kadar 2 cildi çıkmıştı. Dinlerin savaşını ele alan üçüncü cildi de artık çıkmıştır. Yukarıda adları geçenlerin yardımıyla meydana gelmiş olan bu 3. cildin içindekiler şunlardır : Önsöz; Giriş; Birinci kitap: Dinlerin savaşı; İkinci Kitap : Geç Sasanî çağı; Üçüncü kitap : Nestoriler ve Sasaniler. —İlâveler : Hindistan'da Got'lar (?). Orta Hind epigrafisi üstüne bir araştırma raporu (Walter Wüst). Rabban Şauma'nın Batıya seyahatü 1287—1288. Modern Asur diyalekt'lerinin karşılaştırmalı Fonetigi (Konstantin G. Ceretelli). Bugünkü Nestori'ler hakkında haberler (Ruth Stiel). Açıklama.

Zeyiller : Birinci, ikinci, üçüncü ciltlere zeyiller. —Birinci ve ikinci ciltlere ait Doğru-Yanlış cetvelleri. —Resimler (Erika Trautmann-Nehring). —Tarih ve Filoloji İndeksleri (Franz Altheim).

AHMAD IBN YAHYÂ IBN AL-MURTADÂ, *Die Klassen der Mu'taziliten* (herausg. Susanna Divald-Wilzer). Bibliotheca Islamica; im Auftrage der Deutschen Morgenländischen Gesellschaft herausgegeben von Hellmut Ritter und Albert Dietrich. Band 21., Beirut. Imprimerie Catholique. —In Kommission bei Franz Steiner Verlag G.m.b.H. Wiesbaden 1961.

Bu kitap, Ahmed ibn Yahya ibn al-Murtadâ'nın "Tabakat-ı Mu'tazile"sinin Arabça aslının edisyonudur. Başında Susanna Divald-Wilzer'in Almanca bir uzun girişi bulunmaktadır. Bu girişte ilkin Mu'tazila akımı üzerine esaslı ve kritik bilgi verilmektedir. Bundan sonra, eserin muhtevası üzerinde durulmakta; son olarak da, Arabca metnin tespiti için hangi el-yazmaların kullanıldığı bildirilmektedir. Kullanılmış olan beş el-yazmasından biri, Topkapu Sarayı Ahmed III'tendir. Metni çıkartan, bu kritik edisyonu elde etmek için nasıl çalıştığını uzun uzadıya bildirmektedir.

Atlas of the Arab World and the Middle East, With an introduction by C. F. Beckingham. Djambatan. Amsterdam 1960-72 s.

Bu tarihî coğrafya atlasının içinde şu haritalar vardır : Orta-Doğu ve Arab dünyası : Fizik-politik harita. İklim, tabii bitkiler, nüfus yoğunluğu (kesafeti), halk,

Hava yolları, madenler. —Kuzey Afrika ve Orta-Doğu : XIX. yüzyılın ikinci yarısı. İkinci Cihan Savaşının arefesinde Suudi Arabistan'ın büyümesi. —Şehir plânları : Mekke, Bağdat, İstanbul, Ankara. —Yerleşme tipleri. —Kuzey-Batı Afrika : Fizik-politik harita. Memleket âdetleri, madenler, Marakeş, Cezayir, Tunus. —Libya : Fizik-politik harita. Mısır, Birleşik Arab Cumhuriyetinin Güney bölgesi : Fizik-politik harita. Tahıllar, Madenler ve Endüstri. —Nil bölgesi : Sudan. —Yakın Doğu : Suriye, Birleşik Arab Cumhuriyetinin Kuzey bölgesi ve Lübnan. —Ürdün (Şeria) bölgesi. —Kudüs. —Lübnan'ın sahil bölgesi ve Suriye. —Irak : Tarım bölgeleri. Sulama sistemi. Fizik-politik harita. —Arabistan Yarımadası : Fizik-politik harita. Petrol. Mekke ve dolayları. Yemen. Umman. Kuveyt. Bahreyn. Katar. —İran : Fizik-politik harita. —Tarım. Madenler. Endüstri. Türkiye : Fizik-politik harita. Tarım ürünleri, Madenler, Endüstri. —Başta bir giriş. Sonda bir endeks ve Orta-Doğu Petrol imtiyazlarını gösteren bir şema, baş ve son kapağın içinde ise birer büyük harita vardır. Ayrıca da eserin sonuna 42 tane fotoğraf konmuştur.

WILHELM BAUER, *Einführung in das Studium der Geschichte*, Zweite verbesserte Auflage. —Unveränderter Nachdruck der Minerva G.m.b.H., Frankfurt a.M. 1961. XV×419.

Bu, eski fakat çok önemli ve ünlü bir eserdir. Onun için, Frankfurt a.M.'da Minerva firması, bu yıl ikinci basımını değiştirmeden yeniden basmıştır. Öneminden ötürü, bu kitabın, kitaplardan haber verirken zikredilmesini uygun bulduk. Muhtevası, kısaca, şunlardan ibarettir : 1) Tarih incelemesi hakkında genel direktifler, 2) Tarihin teorik temelleri, 3) Tarihsel olay ve onun unsurları, 4) Tarih araştırmalarının ruhsal temelleri, 5) Muhtevanın şekillendirilmesi ve uzuvlandırılması, 6) Tarih biliminin, tasvir tarzına göre sınıflandırılması, 7) Kaynaklar bilgisi, 8) Kaynakların hazırlayıcı ve eleştirimli tarzda işlenmesi (dış eleştirim), 9) En önemli tarih kaynakları, 10) Olayın tespiti (iç eleştirim), 11) Tarih biliminin üslûp bakımından ifade araçları, 12) Bibliyografik yardımcı araçların kullanılması hakkında bilgiler.

Tarih mantığı, tarih metodolojisi, hattâ, bir bakıma, tarih felsefesi dahi olan bu önemli kitabın, tarihle uğraşan her genç araştırmacı için değeri üstünde durmayı lüzumsuz buluyoruz.

JAWAD BOULOS, *Les Peuples et les Civilisations du Proche Orient*, Essai d'une histoire comparée des origines à nos jours : Tome I. : des origines à 1600 avant J.-C. Mouton et Co. 1961 Gravenhagen. 429 s., 3 harta.

Geniş ölçüde tasarlanmış bir eserin birinci cildi olan bu kitap, Yakın Doğu kavim ve uygarlıkları konusunu, menşecinden Milâttan önce 1600 yılına kadar almaktadır. Arnold Toynbee, 1957'de kaleme almış olduğu önsözünde eseri okurlara sunmakta ve onu övmektedir. Öbür ciltleri okumadan kesin bir yargıda bulunmak imkânsızdır, fakat şimdiden söyleyebiliriz ki, eser daha ziyade Arabca konuşan milletleri, açıklamalarına merkez olarak almıştır.

Kitabın bölümleri şunlardır. *Giriş*: 1) Tarih, tarihin kanunları ve verdiği dersler, 2) Yakın-Doğunun tarihi. Yakın-Doğu tarihine giriş: Fizik, etnik ve tarihî etkenler (ülkeler, ırklar ve kavimler). Birinci devre: 3500—2900. Tarihin şafak zamanında Doğu (ilk tarihî uygarlıkların meydana çıkışı). İkinci devre: 2900—2400 Göçebe Samilerin göç etmesi ve yerleşmiş halklı memleketlerin genişlemesi. Üçüncü devre: 2400—2000: Sami dalgasının geri gelmesi: Amorri'ler. Dördüncü devre: 2000—1600 Sami dalgaları ve Kuzeyden gelen seller.

CHARAF ED-DİN (rédacteur—1465) *Le Premier Manuscrit Chirurgical Turc*, illustré de 140 miniatures. Présentation française: Pierre Huard et Mirko Drazen Grmek. —Les Editions Roger Dacosta Paris 1860.

Bir kısmı (18 plâş), gayet güzel papier couché üzerine basılmış 140 minyatür ile 2 resmi içine alan bu eser, aslında ilk Türk cerrahlık eseridir. Bahis konusu olan, redaksiyonu Şeref-ed Din tarafından yapılmış olan “İlhani'lerde Cerrahlık”tır. Fakat kitabın Fransızca edisyonunu çıkaranlar, Türkçe metni bir yana bırakarak, yeter derecede açıklayıcı olan resimler (minyatürler) üstünde durmuşlar, bir de Fransızca metin katmışlardır. Bu metnin başlıca bölümleri şunlardır: Türklerin Orta-Asya'dan Boğaz'a (İstanbul boğazına) kadar akınları. II. (Fatih) Sultan Mehmet. El-yazmasının ve içindeki resimlerin tarihi. Şeref-ed Din'in Cerrahlığı. Eserin sonuna uzun bir bibliyografya konmuştur.

JEAN DENY (Türkçeye çeviren: Sencer Kodolbaş), *Yeni Türkiye*, Doğuş Ltd. Şirketi, Ankara, 1960 (Türkiye İş Bankası Kültür serisi) 122 s.

Ünlü Fransız Türkoloğu ve Türk dostu Jean Denny'nin bu kitabının başında rahmetli Hasan-Âli Yücel'in bir girişi bulunmaktadır. —Kitabın bölümleri şunlardır: Eski bakan ve başbakan, Türkiye'de büyükelçi ve Türk dostu Albert Sarraut'nun önsözü, Kemalist Rönesanstan önceki olaylar, Mustafa Kemal: Samsun'a çıkışına kadar hayatı, Millî Mücadele. Büyük Millet Meclisi v.b., İstiklâl harbi, ikinci İnönü muharebesine kadar, İstiklâl harbinin devamı, Saltanatın lâğvı ve Lausanne konferansı, Rejimin istikrar bulması. Cumhuriyet.

AL-FÂRÂBÎ's, *Philosophy of Aristotle (Falasafat Aristutâlis)* Arabic Text, Edited with an Introduction and Notes by: Muhsin Mahdi (University of Chicago.— Committee on Research in Arabic Philosophy) Dâr Majallat Sh'ir Beirut 1961.—XIII+196 s.

Bu kitap, Farâbî'nin Aristoteles felsefesi üstüne kaleme almış olduğu çok ünlü eserin yayımıdır. Eser, İslâm felsefe geleneğinin en esaslı kitaplarından biridir. Başta, yayımlayan Doçent Dr. Muhsin Mahdi'nin uzun bir önsözü vardır. Bundan başka, yayımlayan Arabca olarak, şu noktalar üstünde durmaktadır: Farâbî'nin eseri hakkında Sa'id'in tasviri, eserin başlığı, İbn Roşd ve “İki felsefe”, Arabca orijinalin bulunması. Metin tamam mı? Yazılışın olası olarak tarihi. Ayasofya'da

bulunan biricik nüshanın tasviri. İbranice yapılmış tefsir. —Yalnız bu girişin notları 6 sayfa tutmaktadır. Bundan sonra bibliyografya ve kısaltmalar gelmektedir.

Farâbî'nin Arabca metninden sonra, metin hakkında notlar (29 sayfa!), paragraf başlarının listesi, Aristoteles'in eserlerinin listesi, Aristoteles eserlerinin indeksi, Ad indeksi ve ilâveler ile düzeltmeler gelmektedir. Bu haliyle kitap, İslâm felsefesi üzerinde çalışmalar için çok faydalı bir kaynak ve araştırma aracı görevini yerine getirecek durumdadır.

IGNAZ GOLDZİHER, *Muhammedanische Studien, I, II*. Georg Olms Hildesheim 1961. XII+280; X+420 s.

Büyük orientalist Ignaz Goldziher'in bundan önce son defa 1888'de çıkmış olan bu ünlü ve klâsik eserinin bu yıl değişmemiş fotomekanik bir tıpkı-basımının yayınlanmış olduğunu haber vermeyi borç bildik. İki ciltten ibaret olan bu eser, bu sefer bir kalın ciltte çıkmıştır. Her iki cildin içindekileri kısaca hatırlatalım : C. 1: Mürüvvet ve Din, Arab kabileleri ve İslâm, Arab ve Ağam, Şuubiyye, Şuubiye'nin ilimde belgelenmesi ve türlü problemler üstüne mülâhazalar. —C. 2: Hadis'in gelişmesi hakkında: Hadis ve Sünnilik, Emeviler ve Abbasiler, Hadis'in İslâm'daki parti kavgaları ile ilişkisi. Hadis uydurulmasına karşı tepki, İyî misal verme ve eğlendirme aracı olarak Hadis, Hadis literatürü. —İslâm'da aziz ve velilere tâzim. —Mülâhaza ve notlar v.b.

URIEL HEYD (Editor), *Studies in Islamic History and Civilization*, Scripta Hierosolymitana, Publications of the Hebrew University, Jerusalem Volume IX. (Edited on behalf of the School of Oriental Studies in the Faculty of Humanities. —Jerusalem 1961). 228 s.

Kudüs İbranî Üniversitesinin yayınlarından 9. cildi teşkil eden bu kitap, Uriel Heyd tarafından yayınlanmış olup, 9 ilmî makaleden teşekkül etmektedir. Eser 2 bölüme ayrılmıştır. Birinci bölüm Tarihle, 2 cisi ise Felsefe ve Dil ile ilgilidir. Tarihle ilgili birinci bölümde 6 yazı, ikincisinde ise üç yazı vardır. Birinci bölümün yazıları şunlardır : U. BEN-HORIN: Münkir Julianus'un (Julianus Apostata'nın) Siryanice yazılmış "romans"ının bilinmiyen eski Arabca bir tercümesi (İngilizce); E. ASHTOR, Bahri çağı ile ilgili yayınlanmamış bazı kaynaklar (İngilizce); DAVID AYALON, Memlûk Sultanlığında *Furusıyya* temrinleri üstüne notlar (İngilizce); URIEL HEYD, Osmanlı uleması ve III. Selim ile II. Mahmud zamanında garplılaşma (İngilizce); PESSAH SHINAR, Modern (şimdiki) Ceza-yir'de İbâdiyya ve ortodoks reformizm (İngilizce); GABRIEL BAER, Modern Mısır'da Shaykh köyü (İngilizce). —İkinci bölümü teşkil eden yazılar şunlardır : S. PINES, Tabii kanun ve toplum : Bağdatlı Hıristiyan filozof İbn Zur'a'nın siyasi ve teolojik öğretisi (Fransızca); L. KOPF, Ortaçağ Arab leksikoloji'sinde yabancı kelimelerin kullanılışı (İngilizce); J. BLAU, Orta Arab lehçelerinin, Arabcanın tarihi bakımından önemleri (İngilizce).

HANS HIRSCH, *Untersuchungen zur altassyrischen Religion* (Archiv f. Orientforschung Beiheft 13/14). Graz 1961. – Selbstverlag des Herausgebers. VIII+104.

Eski Asur dini üstüne bir inceleme olan bu kitap, 4 esas bölümden meydana gelmektedir. 1. Bölümde adları sık sık geçen, ^dAdad, ^dAmurru, Anum, Assur, Ea, (d)İstar, (d)Sîn, (d)Samas gibi tanrılar; adları sık geçmiyen Assurîtum, Bêlum, (d)SUD, (d)İlabrat, İshara v.b. gibi tanrılar; yerli tanrılar, yalnız adları zikredilen tanrılar; emin olunmıyan tanrı adları ve son olarak, kayırma (muhafaza) tanrısı ele alınmaktadır. 2. Bölümde, Kült yerleri, Kutsal günler ve Takvim, Kült personeli, Dua, Kurban ve buna benzer şeyler. Külte ait remizler ve başka nesnelere, yemin, lânetlemeler incelenmektedir. 3. Bölümde, Daimon'lar öğretisi ile falcılık ((Mantika) 4. ve sonuncu bölümde ise Ahlâk kavramları ve dinî tâbir ve ifadeler incelenmektedir.

Eser, kısaltmalar listesi, bir kısa Giriş, Özetleme, Zeyl ve düzeltmeler, ele alınan ve zikredilen metinlerin listesi, incelenen kelimelerin İndeksi ile zenginleştirilmiştir.

Katalog Dokumentov Tureckich, Dokumenty Do Dziejow Polski i Krajów Ościennych w Latach 1455–1672 (Oprakoval Zygmunt Abrahamowicz, pod redakcją Ananiasza Zajaczkowskiego). Warszawa 1959. 362 s.

Polonya akademisinin, Polonya'da bulunan belgeleri yayınlama kararından sonra birinci cilt olarak çıkmış olan bu kitapta Türk belgeleri bulunmaktadır. Öbür ciltlerin muhtevaları şunlardır. C. 2. Tatar ve İran belgeleri, C. 3: Ermeni ve Gürcü el-yazmaları. C. 4: Mısır, Kıptî ve Habeş el-yazmaları. C. 5: Arab, İranlı ve Türk el-yazmaları. C. 6: İbrani, Aramî ve Samarî el-yazmaları. C. 7: Hind el-yazmaları. C. 8: İlâveler ve düzeltmeler.

Birinci ciltte (ve bundan sonraki ciltlerde de aynı olacak) beher belgenin İslâm ve Hıristiyan takvimlerine göre tarihi, kimden kime yazıldığı, orijinalinin her türlü bibliyografik özellikleri, varsa nüshalarının nerede ve hangi remizler altında buldukları, hakkındaki literatür v.b. bildirilmektedir. Eserin açıklamaları Polonyaca olduğundan, kullanılması zor olmakla birlikte, gene de Osmanlı tarihçisi için çok faydalı bir kaynak ve başvurma kitabıdır.

ALFRED VON KREMER, *Geschichte der herrschenden Ideen des Islams* (Der Gottesbegriff, die Prophetie und Staatsidee). Unveränderter photometrischer Nachdruck der 1. Auflage, Leipzig 1868. – Georg Olms Verlagsbuchhandlung, Hildesheim 1961. – XXI+472.

Bu kitap çikâli yakında 100 yıl olacak. Fakat öneminin ve aktüelliğinin büyük bir parçasını hâlâ muhafaza etmiş olduğundan, bu yıl fotomekanik usulle yeniden basılmıştır. Eser —eski tâbiriyle— 3 kitaptan ibarettir. Birinci kitap, İslâm'da

Tanrı kavramını, 2. Kitap, Peygamberliği (peygamber kehanetini), 3. Kitap, İslâm'da devlet fikrini incelemektedir. Her kitabın sonunda, o kitapla ilgili notlar, eserin sonunda da adı geçen Doğu eserlerinin bir listesi bulunmaktadır.

HELMUTH VON MOLTKE (çeviren: HAYRULLAH ÖRS): *Türkiye'deki durum ve olaylar üzerine Mektuplar (1835—1839)* Türkiye İş Bankası Kültür yayınları Seri No. 13. Türk Tarih Kurumu Basımevi - Ankara 1960 XIX+338.

Feld Mareşal Helmuth von Moltke'nin, Osmanlı devleti tarafından orduyu ıslah için çağrılan genç subaylar arasında Türkiye'de bulunduğu sırada yazdığı bu mektuplar, çok ün kazanmış ve birçok dillere çevrilmiştir. Böyle bir eseri yepyeni bir kitapmış gibi tanıtmaya kalkmamız, belki garip görünecektir. Fakat şuna dikkati çekmemize izin verilsin ki, Moltke'nin mektupları memleketimizde meşhurdur, fakat çok az kişi bunların muhtavalarından haberdardır. Sonra Hayrullah Örs'ün çevirisi, son derece canlı, aynı zamanda da elden geldiği kadar sadıktır; öyle ki bu Türkçe metin, Türk edebiyatına tamamen kazandırılmış durumdadır. Muhtevasının gelince, denebilir ki, Sultan II. Mahmut ve Abdül Mecid devrinde memleketimizin hazin durumunu ve zavallı halini Moltke kadar hiç kimse —daha doğrusu hiçbir Batılı— hem sempati ile, hem objektif olarak canlandırmamıştır. Son zamanlara kadar çekmiş olduğumuz, bilhassa sosyal alana giren büyük dertlerin kaynağını öğrenmek, aynı zamanda da XIX. yüzyılın birinci yarısında Türkiye'nin fevkalâde canlı bir tasvirini okumak istiyorsak, bu kitaba başvurmalıyız. Hayrullah Örs'ün eserin başına koyduğu giriş de ayrıca değerli ve faydalıdır.

MUHADDERE NABI ÖZERDİM, *Çin Şiirleri*, Doğu Ltd. Şirketi Ankara 1961. (Türkiye İş Bankası Kültür serisinden). 84 s.

Bu küçük broşürde, Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Çince doçenti Dr. Muhaddere Özerdim, Çin şiirinin gelişmesi üzerine kısa bir girişten sonra, Shih-ching'den (M.ö. 500) şarkıların, Mei Sheng'den (M.ö. 140), Wu-ti'den (M.ö. 157), Li Ling'den (M.ö. 2. i. yüzyıl), şairleri bilinmeyen 5'ler grupundan, Tsao-Chih'ten (192—232), Fu Hsüan'dan (217—278), T'ao Ch'ien'den, Shen-Yao'dan (441—513), Lu Yun'dan (4. yüzyıl), Hsiao Yen'den (464—549), Ch'ien Wen-li'den (503—551), Çin'in parçalanma devrinde Kuzey şiirlerinden (4-5. yüzyıl), Wang Chi'den (584—644), Yang-li'den (605—617), Hsieh Tao-heng'den (5. ve 6. yüzyıl), Wang Wei'den (699—757), Çin'in en ünlü şairi olarak kabul edilen büyük Li T'ai Po'dan (705—762), Tu-Fu'dan (712—770), Po Chui'den (772—846), Wen Ting'-chün'den (850—?), Chang Hu'dan (8-9. yüzyıl), Li Hou chü'den, Wei Chuang'dan (855—920), Çin'in büyük şairlerinden sayılan Yen-Shu'dan (1042—?), Ou-yang Hsiu'dan (1017—1072), Ssu-ma Kuang'dan (1009—1086), Wang-shih'ten (1027—1086), Su tung Po'dan (1036—1101), Huang T'ing-chien'den (1045—1105), Chou Pang-yen'den (1057—1121), Li Ch'ing chao'dan (1081—1140), Chu Hsi'den (1130—1200), Lu Yu'dan (1125—1201), Chiang K'uel'den (1135—1235), Chiang Chieh'ten (1250—1310), Liu Chi'den (1311—1375), Chao Ts'ai-chih'ten (15. yüzyıl), Chao

l'den (1727—1814), Yeh Ching-i'den (1926'da ölmüştür) alınmış şiirlerin çevirilerini vermektedir.

Çevirilerin doğruluğu üstüne bir şey söyleyecek durumda değiliz. Ancak, şu kadarını kesinlikle söyleyebiliriz ki, bu çeviriler kolaylıkla hattâ zevkle okunmaktadır. Yukarıki uzun listenin de gösterdiği gibi, bu kitap, hacminin küçüklüğüne rağmen, Çin şiiri hakkında oldukça doğru bir fikir verecek niteliktedir.

GEOFFREY PARRINDER, *Worship in the World's Religions*, Faber and Faber London 1961. 239 s.

Küçük bir dinler tarihi niteliğinde olan bu kitabın içindekiler şunlardır : Yazısız dinler (bugünkü yazı-öncesi dinleri). Hindistan ve Güney Asya : Hinduizm, Jainizm, Sikh'ler, Parsi'ler, Therevâda Budizm'i. —Uzak - Doğu : Mahâyâna Budizm'i, Çin dinleri ve Taoizm. Japon Şintoizm'i. Yakın-Doğu ve Batı : Yahudilik, İslâm, Hıristiyanlık.— Sonda bir endeks bulunmaktadır.

TAMARA TALBOT RICE, *The Seljuks in Asia Minor*, Thames and Hudson London 1961. 280 s.

Bu eser, Anadolu Selçuklularını incelemektedir. İçindekiler başlıca şunlardır: Selçuklu hanedanları, Rum Selçuklularının tarihi, Selçuklu yaşama tarzı, Dinî ve Dünyevî düşünüş ve Edebiyat, Günlük zenaat ve sanatlar. 3 tane zeyl (Sünnî'ler, Şiiler ve Haşhaşin, Samani'lerle Gazneviler, Hvarzem krallığı, binalar listesi).

Çok sayıda not, indeks ve 80 fotoğraf, 56 elle çizilmiş resim ve 2 harita ile zenginleşmiş olan bu kitap, derin bir araştırma ürünü olmamakla birlikte bir ilk bilgi verme bakımından faydalı, kolay okunur bir eserdir.

Doç. Dr. HÂMİDE TOPÇUOĞLU, *Hukuk Sosyolojisi* (Sosyoloji açısından hukuk). — Cilt 1 (Konu, Problemler, Öncüler) Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları No. 147. Güzel Sanatlar Matbaası Ankara 1960. 394 s.

Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Felsefesi ve Hukuk Sosyolojisi Doçenti olan Bayan Dr. H. Topçuoğlu'nun eserinin bu 1. cildi, şu konuları içinde toplamaktadır : GİRİŞ : *Hukuktan Sosyolojiye* : 1 —Bir Hukuk sosyolojisine ihtiyaç var mıdır? 2— Hukuk ilminde tecerrüt hali: a) Fransa'da tefsirci mektep (Ecole de l'Exégèse); b) Almanya'da mefhumlar içtihadı (Begriffsjurisprudenz); c) Anglo-Sakson hukukunda Tahlilci Hukuk ilmi (Analytical Jurisprudence. 3— Hukuk İlminde Sosyolojik İsyân: a) Almanya'da ve Avusturya'da "Serbest Hukuk Mektebi" (Freirechtsschule); b) Fransa'da ve Belçika'da "Serbest ilmi araştırma veya İlmî Mektep" (Libres recherches scientifiques ou Ecole scientifique); c) Devlet nazariyesinde ilk sosyolojik temayüller; ç) Amerika'da Sosyolojik Hukuk nazariyesi veya İlmî (Sociological Jurisprudence). 4— Sosyolojik tepkinin kifayetsizliği. Hukuk ilmi ile Hukuk Sosyolojisinin neviyet farkları.

Sosyolojiden hukuka : 5—Sosyolojinin öncülerinde ve kurucularında Hukuk'u izah denemeleri. 6— Hukuk Sosyolojisi'nde yeni çalışmalar. (Giriş'in ne kadar önemli olduğunu anlatmak için, içindekileri biraz uzun tuttuk; asıl eserin içindekiler, aşağıdadır).

Birinci Bölüm : Bir ilim dalı olarak Hukuk Sosyolojisi : İlimler arasında yeri, görüş açısı, tarifi. Hukuk Sosyolojisinin ilmi meşruiyeti meselesi v.b. Hukuk Sosyolojisinin konusu ve problemleri. Hukuk Sosyolojisinde Metod meselesi. —*İkinci Bölüm*. Sosyal düşünce tarihinde Hukuk Sosyolojisi problemleri (Tarihçe): Hukuk Sosyolojisinin mübeşşirleri. Hukuk Sosyolojisinin uzak habercileri (Aristo, İbn Haldun). Hukuk Sosyolojisinin yakın habercileri (Montesquieu, Hugo Grotius, Leibniz, Fizyokrat'lar) XIX. yüzyılda sosyoloji'nin kuruluşu ve pozitivist sosyologların hukuk anlayışları (Saint-Simon, Auguste Comte, Littré, Ardigò. Hukuk Tarihçilerinde ilk sosyolojik temayüller (Sir H. S. Maine, Fustel de Coulange). Kitabın İndeksi yoktur.

W. MONTGOMERY WATT, *Islam and the Integration of Society* (International Library of Sociology and Social reconstruction), London 1961. IX+293.

İslâmlık üstüne bir sosyolojik inceleme olan bu eserin içindeki maddeler şunlardır : Ekonomik ve Sosyal etkenlerin yeri : İslâmın menşei, daha sonraki bazı gelişmeler, İslâmda ekonomik değişimin esas karakteri. Toplumsal olanın, ekonomik olandan neşet etmesi. —İdeasyon (fikir teşekkülü)nün rolü : Mekkeli ihtar ediciler. Medinelî devlet adamı. Haşhaşi'ler. Birlik ve ayrılık iradesi : Arabların birleştirilmesi. Ayrılığın başlangıcı. İranlıların İslâmlık sınırı içine alınmaları. Batı Afrika'nın İslâmlaşması. Birlik iradesi. Politik hayatın entegrasyon'u : Genel mülâhazalar. Cemaat. Hâkim kurumlar (müesseseler). Sonuçlar. Mağribî'lerin entegrasyon'u : Din ve Mağribî'ler, Göçebe Mağribî'lerin Kur'anî değişimleri. Arab-dışı töre ve âdetlerin benimsenmesi. İslâm Mağribî'lerin yaratmaları. Entellektüel hayatın entegrasyon'u : Kur'an sentezi. Entellektüel'ler ve hizipçilik. İslâm-dışı düşünce ile entegrasyon. Entellektüel'ler, idare edenler ve kitleler. Ruhî entegrasyon : Yükselme ve gerilemenin sırrı. İslâm'ın Hıristiyanlık karşısında takındığı tavır. İslâmın kendisi hakkındaki görüşü. İslâm'ın geleceği.

Yeni Türkiye (yazanlar: H. R. ERTUĞ, Prof. A. Ş. ESMER, Prof. E. Z. KARAL, Prof. Dr. H. N. KUBALI, Doç. O. OKYAR, Ord. Prof. Ö. C. SARÇ, Prof. S. E. SİYAVUŞGİL, Prof. A. H. TANPINAR, Prof. Dr. T. Z. TUNAYA, Prof. Dr. O. TUNA, Prof. Dr. S. ÜLGENER, H.-Â. YÜCEL) İstanbul Nebioğlu Yayınevi 1959.

Rockefeller vakfının yardımı ve Türk-Amerikan Üniversiteler Derneğinin mesaisi neticesinde hazırlanmış olan bu eser 4 Kitaptan ibarettir. Birinci kitapta : Osmanlı devletinin kuruluşundan Tanzimata kadar siyasî tarihi (E. Z. Karal) ile, Birinci Cihan harbinden Lozan muahedesine kadar Türkiye'nin siyasî olayları

(E. Z. Karal) ve Türk Diplomasisi 1920-1955 (A. Ş. Esmer) incelenmektedir. İkinci kitapta, Türkiye Cumhuriyetinin kuruluşu ve halen mer'i (o zaman mer'î) Cumhuriyet Anayasası (H. N. Kubalı), Türkiye'nin siyasî hayatında Batılılaşma hareketleri ve kaynakları (T. Z. Tunaya), Türk basını nasıl doğdu ve gelişti (H. R. Ertuğ) incelenmektedir. 3. Kitapta, Türkiye Ekonomisinde bünye tahavvülleri (Ö. C. Sarç), İktisadî gelişme ve yenilenmemizin zihniyet muhasebesi (S. Ülgener), Dış ticaret ve ecnebi sermaye meseleleri (O. Okyar) ve Türkiye'de sanayileşme hareketlerinden doğan işçi-işveren meseleleri (O. Tuna), Dördüncü kitapta, Türkiye maarifi (H.-Â. Yücel), Türk Edebiyatında cereyanlar (A. H. Tanpınar) ve Folklor'da, sahnede ve resimde Türk (S. E. Siyavuşgil) incelenmektedir.
